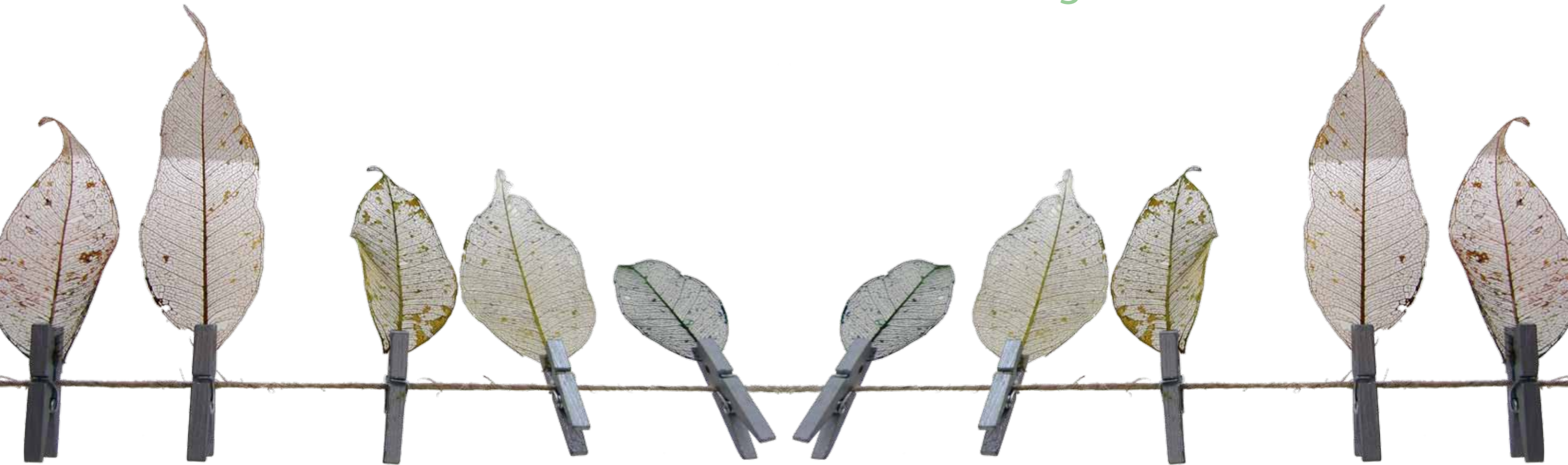

Mag je overal aanzitten?

Interactief museum voor de zintuigen

Woord vooraf

Ter gelegenheid van het eerste lustrum van het Centrum voor Mindfulness te Den Haag waren er lezingen en workshops, maar ook een tentoonstelling van Wiepkje Spoelstra: Het Interactief Museum voor de Zintuigen.

In een kleine kamer naast de ruimtes voor de bijeenkomsten stond een platte, open bak op een tafel, met daarin allerlei gevonden objecten: armbandjes, briefjes met uitspraken, lege patroonhulzen, een ijzeren herdersketting uit de Balkan, zakjes met hars, stukken stof, een datumstempel. Alle zintuigen werden aangesproken: het gezicht en gehoor, de reuk, de tast, de smaak.

De deelnemers aan het lustrum konden in de pauzes komen kijken, met de kunstenaar praten en door een kijkdoos kijken. Vaak wisten ze eerst niet wat ze met de tentoongestelde objecten aanmoesten: wat waren het voor dingen, wat deden die gevonden voorwerpen daar, was dit een tentoonstelling, een installatie of een performance, wat was het verband met Mindfulness, en was er eigenlijk wel een verband?

Maar na een tijdje begonnen er allerlei reacties te komen: de voorwerpen herinnerden de bezoekers aan dingen thuis bij hun ouders, aan hun jeugd, aan verre reizen, aan vrienden en geliefden. Weggehaald uit hun oorspronkelijke context en door Wiepkje in een nieuwe situatie

tentoongesteld maakten deze gevonden voorwerpen van alles los bij de kijkers. Ze waren niet langer passieve verloren stukken hout, ijzer, plastic of stof, maar gevonden voorwerpen die het vermogen bezaten om iets los te maken bij de kijker, die door de opstelling van de kunstenaar ertoe werd verleid, met aandacht naar ze te kijken.

Om te horen dat de dingen tot ons spreken en te verstaan wat ze tegen ons zeggen, moeten we eerst leren naar ons zelf te luisteren.

Caroline van Eck is hoogleraar kunstgeschiedenis in Leiden en houdt zich bezig met de menselijke neiging de dingen te bezielen. Recent publicatie: *Levende Beelden. Kunst Werken Kijken* (Leiden 2011).

Object: neuskussentjes met hars, schapenwol, wilde thijm, groene zeep en parfum. **Vindplaats:** o.a. bergweijte Roementé; zttuin Rotterdam. **Bijzonderheden:** Een van de zakjes bevat hars van een Spar. Hars is gestold wondvocht van een boom. In dit geval hakte een Zwarte specht een gigantisch gat aan de voet van deze maaldboom. Hij zocht Herculesmieren, een boombewonende rode bosmier.

"Ik heb een aversie tegen knopen. Weet niet, vind ze onhygiënisch."

"Als kind was ik allergisch voor gras. Tot ik dacht: hoe ruikt dat eigenlijk? Toen ging ik echt ruiken en vond het best wel lekker. Daarna heb ik er nooit meer last van gehad. Ik had de geur geaccepteerd. Dat is mindfulness."

"Oh, mmm... , mmm..., lekker."

"Sunlight. En dan stond er zo'n tobbe op het vuur en daar dobberde de vuile onderbroeken in."

"Het is te geconcentreerd ofzo. Een klein beetje is dan lekker, maar te veel ... pffffff... Dat heb ik ook met mottenballen. Die vind ik dan heel lekker ruiken, terwijl de meeste mensen dat dan heel erg vinden stinken. Maar het is de doos met verkleedkleden enzo."

"Wat geweldig dat je overal aan mag ruiken. Ik ruik altijd aan van alles. Ik moet zelfs moeite doen om niet aan mensen te ruiken."

"Ik ken het uit Griekenland. Dat is ook zo'n sterke lucht op die eilanden daar."

"Aaaah! Die is mooi. Kruiden of ... Oregano? Rozemarijn? (maakt beweging alsof hij iets in zijn mond steekt). Peterselie? Basilicum?"

"Wat dit oproept? Niks. En bij mindfulness heb ik geleerd: dat is ook goed."

"Deze vind ik lastig."

"Tijgerbalsem? Het ruikt ook naar schoensmeer. Hars!? Dat is een hele lekkere (snuift nog eens extra) dat is een hele lekkere geur."

"Ik vind het ook leuk om te voelen. Het is een beetje zacht. Ik herken wel iets. Beetje kleiachtig, maar dat komt misschien ook omdat ik erin geknepen heb."

Object: knoest. **Vindplaats:** Roemenië. **Bijzonderheden:** Dit is nou een knoest of bult, knobbel, knor, kwast, stomp. Lag, ergens op het pad los van de boom en de tak die eruit groeide. Gewoon een lekker object, een soort sjak. Met een beetje blanke lak nog aantrekkelijker, maar onweerstandbaar door zijn naam.

“Is dit hout!? Maar is het gelakt of geschuurd? Ook een mooie vorm. Sowieso dat ze dat dan gebruiken. We hadden vroeger zo’n notenhouten dressoirtje, zo’n schrijftafeltje. Daar zaten zulke mooie vormen in. Ja gewoon puur hout wat geschuurd en gelakt is. Het heeft verder geen versiering nodig, het is al mooi van zichzelf.”

“Een knoest? Dat woord ken ik niet.”

“Wat is diit?! Lijkt gewoon hout ofzo, of kurk? Het is gelakt aan een kant. Mooi zeg. Het is toch wel hout hè? Het lijkt een soort mosselschelp.”

“Het is hout, maar het lijkt op poep. Grappig. Het doet mij denken aan die ouderwetse houten deurknoppen die je soms nog hebt in hele oude huizen. Die moet je met zo’n volle vuist pakken en omdraaien. Het is heel mooi hout want het is hoogglans gemaakt.”

Object: sleutelhangerbeertje en kogelhuizen. **Vindplaats:** Rotterdam (beer) en De Veluwe. **Bijzonderheden:** Getuige de sluitplekken op het lijfje van beer, dagelijks vastgepakt om een deur te openen, auto te starten, het jengelende kind af te leiden bij 'vlug, vlug nog even een boodschap'. De kogels werden afgevuurd door soldaten in opleiding. Of door een Russische prijsjager op zijn trofee?

"Deze vind ik eng. Dat dacht ik net al. Een beertje en dan drie patronen ernaast. Waarvan een afgeschoten is. Ik vind het iets heel zieligs hebben. Het lijkt op mijn uuuhhhh... Ik heb een boekje met knuffels. En deze lijkt een heel dierbaar knuffeltje geweest."

"Dit is grappig. Dit wordt warm als je 'm vasthoudt. In het begin is het koel en dan heb je het een tijdje in je hand en dan wordt ie warm."

"Ik zie allemaal levensgeschiedenis van een kindje. Zo van, er is iemand iets kwijt."

"Dit lijkt wel een beetje een klauwtje."

"Mijn oorlogsherinneringen komen boven, hahaha..."

"En dit zijn kogels? Wel heel erg verwrongen, deze. Op de lagere school hadden we van die hele kleintjes. Ik weet niet waar het van was eigenlijk. Bepaalde jongetjes kwamen daar dan aan en die kon je dan zo krijgen, weet je wel. Op een gegeven moment had je een hele verzameling. Hele, maar van die hele kleine slaghoedjes. Een halve centimeter ofzo. En dan kon je gewoon stapelen, bouwen. Dan had je een soort fort met schietgaten er tussendoor."

Object: wensdoosje. **Vindplaats:** verbeelding. **Bijzonderheden:** Een vallende ster op afroep, wie wil dat niet. Met dit wensdoosje kun je zoveel en zo vaak wensen wat je wilt. Of was er nog iets met het getal zeven?

- "Moet ik fluisteren?"
- "Ja, met overtuiging."

"Als je tegelijkertijd hetzelfde zegt dan doe je zo (haken de pinken in elkaar en bewegen op en neer op de maat van het rijmpje): 'Inke pinke, inke pinke, rood, wit, blauw; Inke pinke, inke pinke... rood! (zij), blauw!' (hij). Als we allebei dezelfde kleur hadden geroepen, dan hadden we een wens mogen doen."

"De wens mag niemand horen?"

"Ik zit te denken van die wens. Ben ik nou gewoon een tevreden mens? Natuurlijk heb ik wensen, groot en klein, maar het wordt ineens zo belangrijk om hierin ... Ik mag ook iets voor een ander wensen? Dan weet ik het meteen. Een hele goeie, ja. Ik denk 'm er nu in. Dat was het hè, erin denken. Ik hoop echt dat deze uitkomt."

"Te zijn in al wat is. Meer is er niet."

"Daar ben ik te nuchter voor geloof ik."

"Hihi..."

Object: oude Nederlandse muntten. **Vindplaats:** voor januari 2002. **Bijzonderheden:** Eens in de tijd droom ik dat ik geld vind. Het begint met een enkel muntje en groeit uit tot een stroom aan dubbeltjes, kwartjes, guldens, rijksdaalders. Stuivers zitten er nooit bij. Ik heb nog nooit in euro's gedroomd.

"Hé, ons oude geld."

"Wij hadden vroeger een potje met dubbeltjes die bewaarden we. Mijn vrouw zegt altijd dat ik in het verleden leef, dus alles wat van vroeger is, daar heb ik wel iets mee."

"Vader over zoon: 'Hij zegt dat dit goud is'. Deze zilveren muntjes heeft hij nooit gezien."

"Schelpjes? Oooh, ik dacht al, het zijn wel hele kleine muntjes. Wat raar dat ik het als zo heel erg klein ervaar. Daar hebben we toch een heel leven mee betaald."

- "Zo'n lief klein dubbeltje."

- "Ja droppies zijn het."

- "Zo'n heel klein schattig dubbeltje."

"Mijn vader was kruidenier. Eke avond om zes uur zat hij achter zo'n groot eikenhouten bureau die centen te tellen. Toen hij ziek was heb ik dat ook wel overgenomen. Ik heb eindeloos dubbeltjes, kwartjes en stuivertjes geteld in mijn leven. Dus dit riep onmiddellijk dat gevoel op."

"Oude kwartjes. Dubbeltjes. Nog uit de tijd van Trix. Dus dat valt nog wel mee. Maar dit is Juliaantje? Jahaaa, echt wel. Ja, dat is een tijd geleden dat ik die in handen heb gehad. Sinds de euro. Wanneer was dat? 2002 ofzo? Zijn het allemaal dezelfde? Of zitten er ook nog Wilhelminaatjes bij? Heel vertrouwd is het nog; echt ik zou er zo mee verder kunnen."

- "Dit is twee...., dit is een rijksdaalder? Toch?"

- "Dat is een gulden."

- "Is dit een gulden? Ja maar, je had toch ook rijksdaalders? Twee vijftig?"

- "Is dat zo? Ik ben het helemaal kwijt."

- "Ja, je had rijksdaalders, vroeger."

- "Vroeger."

- "Vroeger, kort geleden eigenlijk."

- "Elf jaar nou alweer. Het gaat zo hard."

Object: foto doosje met zaagsel en kogellagerkogeltjes. **Vindplaats:** verbeelding. **Bijzonderheden:** Dit object maakte deel uit van een kunstproject. Praatstof: als alternatief voor het biertje of glas wijn een tas vol gekke, grappige, mooie objecten die het gesprek op een ontspannen manier op gang brengen.

"Ach god, wat leuk. Uit iets komt iets totaal anders tevoorschijn. En het heeft ook een mooie vorm. Strand? Wat gek hè. Het komt onder iets vandaan, omhoog. Ik dacht dat er meer van die vezeltjes boven zouden komen. Je hebt er kogeltjes in. Er verschijnen ook vormen door, door die kogeltjes. Nu komt er een vijfhoek. God, er komen er nog meer. Ze komen er wel prachtig uit naar boven, als eitjes komen ze uit."

"Ken je dat verhaal met die weckfles, pingpongballen, knikkers, zand en koffie?"

"Hoe werkt dat eigenlijk? Het zaagsel is eigenlijk lichter, de balletjes zijn zwaarder."

"Oh, dat... Deze ken ik van mijn middelbare school. Ja, ijzerstaafjes die magnetisch worden. Tenminste daar doet het mij aan denken."

"Er was een jongetje dat helemaal gebiologeerd was door dit doosje. Hij had op het laatst zelfs een speciale techniek om die balletjes naar boven te krijgen."

"Dit is wat ik ook heel veel gedaan heb. Diarolletjes en dan zand erin meenemen."

"'Divertente' zei de Italiaanse vader tegen zijn zoon: 'Grappig'."

Object: teksten. **Vindplaats:** eigen gedachten, citaten, parafrases. **Bijzonderheden:** In taal kun je wonen: het warmt je, troost in tijden van wanhoop, laat je lachen. Hoe meer je verzamelt, hoe fijner je (t)huis. Niets zo duurzaam en goedkoop als een archief vol verhalen, teksten, gedichten; op papier of in je hoofd.

“Waar slaat dit nou op?: ‘Ik heb vandaag mijn eerste moord gepleegd, wel zeven tegelijk’.”

“Hier grijpen mensen volgens mij het eerste naar. Dit zijn uitspraken van anderen?”

“Dit vind ik ook wel curieus.”

“Er is een kunstenares in Leiden die gebruikt teksten van mensen op straat. Ze maakt ze in staal en die kan je aan de muur hangen. Een is me altijd bijgebleven: ‘Ik vind het altijd zo fijn als er iets niet doorgaat’. Want heel veel mensen vinden dat heel vervelend, maar ik denk dan altijd: ik heb extra tijd.”

“Dit doet me denken aan een sprookje waar ik erg van onder de indruk was. Een soldaat die kwam terug uit de oorlog en zei: ‘Ik ben geweldig, zeven in een klap’. En dat bleken vliegen te zijn, zeven vliegen. Geweldig vond ik dat, dat sprookje.”

“Wat een leuke uitspraak. Heel veel humor. Welke ik las?: ‘Stink ik uit mijn mond?’ Mijn dochter heeft dat heel sterk. Dat ze daar bang voor is. Ze kreeg er een keer een opmerking over en kwam erachter dat heel veel mensen uit hun mond stinken. Maar toch heeft ze sindsdien altijd iets bij zich om dat te voorkomen. Ja, het is een overbewust zelfbewustzijn.”

“Hahaha...: ‘Nu weet ik het zeker, ik ben een konijn’.”

Object: potloodje. **Vindplaats:** Antwerpen. **Bijzonderheden:** Verbeeld je dat dit jouw potlood is. Hoe het vastgeklemd tussen duim- en wijsvinger je onwillekeurig dichtert over je papieren laat buigen omdat wat je opschrijft gevoeliger, scherperzinniger, brijanter is en je het anders niet kunt verstaan. Ofwel, het kan niet anders dan dat dit schrijfgereedschap heeft meegeschreven aan een meesterwerk.

“Mannengereedschap. Ik denk dan aan een ingenieur, architect.”

“En iemand die heel zorgvuldig zijn lievelingspotloodje bewaart.”

“Ze heeft er wel twee of drie (wijst naar dochter). Ze had een kleine potloodhouder gemaakt van papier, heel klein. En dat plakte ze met *sticky tag* aan de muur en daar deed ze die drie kleine potloodjes in. Ze is heel creatief. Ze kan prachtige dingen doen met klei. Taartjes maken, dieren.”

“Oh heerlijk zo’n stompje. Volgens mij van iemand die veel in de muziek zit. Bladmuziek, aantekeningen maakt. Of het een man of een vrouw is? Dat zie ik er niet gelijk aan. Iemand die heel lang doorgaat ermee. Een man, een man wel. Iemand die heel gedreven is in ieder geval en geen tijd neemt om zijn potlood te vervangen. Wel slijpen trouwens, dat dan wel steeds. Echt een ... ja, een beetje obsessief iemand, gedreven.”

Object: gouden kruisje met robijnen. **Vindplaats:** Den Haag C.S. **Bijzonderheden:** Ik overwoog dit sieraad af te geven bij de politie, maar zag ervan af omdat ik bang was dat de vinder niet op zou komen dagen en een ander het in zou pikken. Via deze weg wil ik de rechtmatige eigenaar oproepen zich alsnog te melden. Andersom, wie weet waar mijn zilveren ring met cabochon geslepen bergkristal en kantelenmotief is (verloren in de zee tussen Wassenaar en Katwijk), maakt mij heel gelukkig.

“Dit vind ik wel heel mooi, die glinstering, van dat kruisje, van die ... Zijn dat ook echt edelsteentjes?”

“Als ik dit zie, dan denk ik: dat is het ringetje van Nick. Ik was toen zeventien of achttien, dus dat is zeg maar veertig jaar geleden. Hij zei dat hij het bij een winkeltje van een Russische mevrouw had gekocht en dat het wel allemaal koper en glas was. Bij mij is er een steentje uitgevallen, maar ik heb het nooit weggedaan en ik draag het af en toe nog weleens.”

“Moet ik aan mijn moeder denken. Volgende week hebben we een reünie in het familiehuis. Dan halen we herinneringen op. Onder andere over de communie.”

“Ik ben katholiek, van huis uit. Maar daar doe ik de laatste jaren niks meer aan. Want onze pastoor die leuk was is verdwenen. Die nieuwe heeft alles teruggedraaid, alle moderne aanpassingen waardoor de mensen kwamen. En nu zegt ie: 'Zo heb ik nog de echte gelovigen over'.”

Object: porseleinen isolatoren. **Vindplaats:** Tjечиé en Spanje (de grote). **Bijzonderheden:** Het woord 'porselein' is precies goed gekozen voor het geluid wat het maakt als het tegen elkaar aantikt: een zacht romig ketsen. Daarom waren porseleinen stuiters zo fijn om te winnen (of te rüilen; met verlies meestal).

"Het klinkt wel een beetje als knikkergekluid. Eerst voelen. Oh, nu denk ik dat ik het weet. Zo'n sigarettenuitdovertje?"

"Het zijn botjes ofzo, van die soort steentjes waar je mee kokkelde of hoe heet dat?"

"Openmaken? Mwjaaa... soms is het ook leuk om niet te weten wat het is. Ik was een keer in het Van Abbemuseum en daar stond een Tinguely. Eerst hoorde ik 'm alleen maar. Dat schuren van dat metaal gaf een soort walvisachtig geluid. En door dat hele Van Abbemuseum heb ik 'm gezocht. Iedere keer had ik zoiets van: ja, ja, ik kom eraan, bijna kinderlijk. Toen ik 'm vond was het voorbij en dat was jammer."

"Ik wil gelijk determineren, dat is überhaupt niet mindful. Ooooh, het zijn zekeringen. Mooi zijn die eigenlijk hè."

"Dit is wel leuk, want dit betekent inderdaad met verwondering voor de eerste keer naar de dingen kijken. Alsof je het voor de eerste keer ziet. Nou ja, het is ook voor de eerste keer dat ik dit zie."

"Ik heb een poosje plaatjes uit de krant verzameld. Als je ze dan terugziet denk je: goh, wat een gekke dingen. Ik kan me er nog één herinneren van Japan. Daar maken ze van het huwelijk een hele ceremonie, ook van het scheiden. En dan echt met alles hè, met optutten en symbolen erbij."

Colofon

Dit boekje is een uitgave van het Centrum voor Mindfulness Den Haag en te downloaden en te bestellen via cttentrummindfulness.nl

Idee en uitvoering

Inductiedochners

Contact

Centrum voor Mindfulness
Westeinde 175 L
2512 GX Den Haag
info@centrummindfulness.nl
06 -20 09 07 40

